

Егор БІРЮКОВ¹,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту, маркетингу та публічного адміністрування,
ORCID ID: 0000-0001-5333-8839

¹ Зклад вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»

Прийняття: 02/09/2025
Рецензія: 10/09/2025
Публікація: 30/09/2025

DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2025-3-9>

МОЖЛИВОСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ СТИМУЛЮВАННЯ САМОРОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

JEL Класифікатор:
R10, R51

This is an Open Access
article distributed
under the terms
of the [Creative Commons
CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© Бірюков Є.,
2025

У статті висвітлюється переваги цифровізації для забезпечення саморозвитку територій. З'ясовано, що загальний фонд та податкові надходження мали тенденцію до зростання, але податок на доходи фізичних осіб мав тенденцію до зменшення. Аналіз фіскальної спроможності громад демонструє спільні риси, зокрема це як залежність від податку з доходів фізичних осіб та трансфертів, так і глибокі відмінності між типами громад за обсягами надходжень. Доведено, що фіскальні стимули відіграють важливу роль у саморозвитку територій, дозволяючи громадам реалізовувати програми цифрової трансформації, розширювати податкову базу та посилювати економічну стійкість. Одним із каталізаторів саморозвитку територій виступає цифровізація.

Встановлено, що цифровізація відкриває нові можливості для підвищення прозорості, ефективності та адресності, проте ступінь готовності громад до впровадження цифрових інструментів управління фінансами істотно відрізняється, що зумовлює потребу в адаптації та підтримці тих територій, які мають обмежені ресурси для впровадження інновацій в умовах цифрової трансформації. Визначено, що одним із пріоритетних і довгострокових напрямів у структурі фіскального стимулювання є підтримка інвестиційно-інноваційної активності через адресні податкові інструменти та створення сприятливих умов для залучення капіталу у стратегічні галузі й регіони через встановлення знижених податкових ставок, впровадження спеціальних податкових режимів для стартапів,

ISSN 2786-5339 (print)
ISSN 2786-5347 (online)

IT-компаній, підприємств «зеленої» економіки, а також стимулювання оновлення основних засобів через політику прискореної амортизації. Завдяки цифровим платформам, електронному адмініструванню податків та відкритості бюджетних даних стає можливим більш точне спрямування стимулів у ті сфери, які забезпечують сталий розвиток територій. Застосування таких фіскальних інструментів не лише сприяє локалізації інвестиційних потоків, а й формує нову якість економічного зростання на місцях – з орієнтацією на інноваційність, екологічність та соціальну відповідальність бізнесу. Також цифровізація сприяє розвитку нових форм економічної діяльності, таких як електронна комерція, онлайн-сервіси та платформи для обміну знаннями. Це відкриває нові можливості для підприємців, дозволяючи їм виходити на нові ринки та залучати інвестиції. Таким чином, території, які активно впроваджують цифрові технології, мають більше шансів на економічний розвиток і зростання добробуту населення.

Ключові слова: стимулювання, цифровізація, розвиток, саморозвиток, території.

Igor BIRIUKOV

DIGITALIZATION OPPORTUNITIES IN THE CONTEXT OF STIMULATING SELF-DEVELOPMENT OF THE TERRITORY

The article highlights the benefits of digitalization for ensuring the self-development of the territory. It is found that the general fund and tax revenues tend to grow, but data on personal income tend to decrease. Analysis of the fiscal efficiency of the community demonstrates a common feature of dependence on personal income tax and transfers, as well as deep differences between types of communities in terms of revenue. It is proven that fiscal incentives play an important role in the self-development of the territory, allowing communities to implement digital transformation programs, expand the tax base and strengthen economic sustainability. One of the catalysts for the self-development of the territory is digitalization. It is proven that digitalization opens up new opportunities for increasing transparency, efficiency and targeting, however, the readiness of the community to implement digital financial management tools varies significantly, which increases the need for adaptation and support for those territories that have limited resources to implement innovations in the context of digital transformation. It has been determined that one of the priority and long-term directions in the structure of fiscal incentives is to support investment and innovation activity through targeted tax instruments and create favorable conditions for attracting capital to strategic industries and regions through established

reduced tax rates, the introduction of special tax regimes for startups, IT companies, green economy enterprises, as well as stimulating the renewal of fixed assets through an accelerated depreciation policy. Thanks to digital platforms, electronic tax administration and openness of budget data, it becomes possible to more accurately target incentives in the area that ensure sustainable development of the territory. The use of such fiscal instruments not only contributes to the localization of investment flows, but also forms a new quality of economic growth in the regions - with an orientation towards innovation, environmental friendliness and social responsibility of business. Also, digitalization promotes the development of new forms of economic activity, such as e-commerce, online services and platforms for knowledge exchange. This opens up new opportunities for entrepreneurs, allowing them to enter new markets and attract investment. Thus, territories that actively implement digital technologies have a better chance of economic development and increasing the well-being of the population.

Keywords: stimulation, digitalization, development, self-development, territories.

Постановка завдання. В сучасних умовах процес впровадження цифрових технологій в усі сфери життя стає ключовим фактором, що впливає на ефективність управління територіями, їх розвиток та конкурентоспроможність. Цифровізація дає можливість територіям більш ефективно використовувати наявні ресурси, застосовувати латентні можливості, швидше реагувати на зовнішні та внутрішні ризики та загрози, підвищувати ефективність територіального управління тощо. Це дає поштовх для саморозвитку територій за використанням власних ресурсів та можливостей, підвищення якості життя населення та конкурентоспроможності територій.

Дослідження ролі цифровізації у забезпеченні саморозвитку територій є надзвичайно актуальним, оскільки воно дозволяє виявити нові можливості для оптимізації управлінських процесів, підвищення економічної ефективності та покращення якості життя населення. В умовах глобалізації та стрімкого розвитку технологій, розуміння цих процесів є необхідним для формування стратегії сталого розвитку територій, що потребує подальших досліджень у даній площині.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні тенденції розвитку економічних систем будь-яких рівнів неможливі без впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, що впливає на поглиблення досліджень у цьому контексті. Вплив цифровізації на процеси регіонального та місцевого розвитку, стимулювання саморозвитку подано у працях українських дослідників [2 – 15].

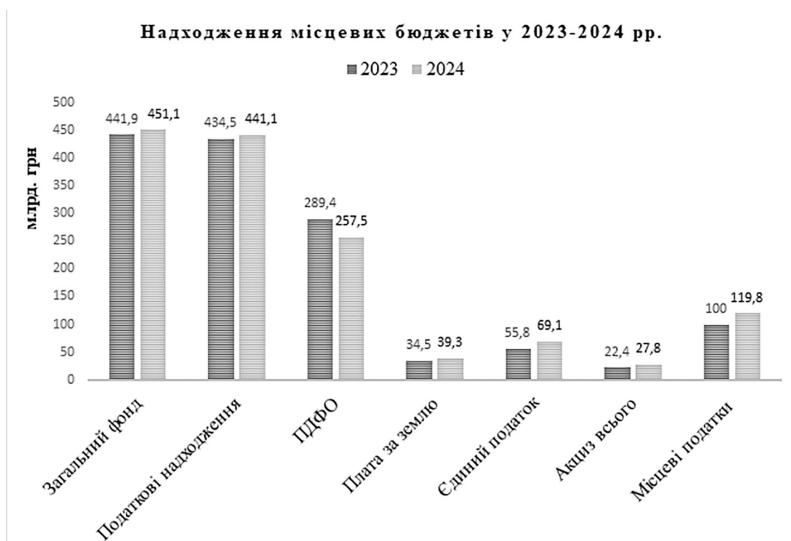
Проте, враховуючи особливості регіонів та диференціацію їх соціально-економічного розвитку, різний рівень цифрових можливостей громад та

територій, нові виклики, зокрема, пов'язані з воєнними діями на території України та соціально-економічними потрясіннями, подальше дослідження цієї теми є необхідним для розробки виважених та ефективних підходів до цифрової трансформації. Це сприятиме сталому розвитку, покращенню якості життя населення, підвищенню конкурентоспроможності територій, нівелюванню їх асиметричності розвитку та повоєнній відбудові України.

Формування цілей дослідження. Метою статті є виокремлення значення цифровізації в контексті стимулювання саморозвитку територій.

Досягненню окресленої мети сприяло вирішення таких завдань, як: аналіз змін надходжень місцевих бюджетів у 2024 р. щодо попереднього року; аналіз структури доходів за типами бюджетів у 2024 р.; виокремлення ролі цифровізації у саморозвитку територій.

Результати дослідження. У нинішніх умовах, особливо в період воєнного стану, посилилися регіональні нерівності щодо здатності територій акумулювати податкові ресурси, що безпосередньо впливає на ефективність реалізації фіскальних стимулів [9, С. 116 – 117] та підкреслює необхідність пошуку нових, більш гнучких і цілеспрямованих підходів щодо формування фінансової спроможності громад для забезпечення їх саморозвитку. Структуру надходжень місцевих бюджетів подано на рис. 1.

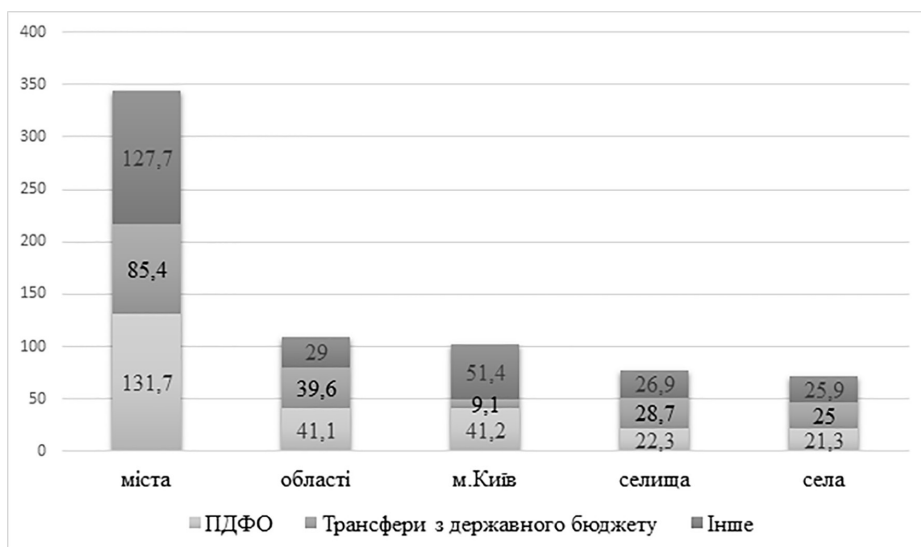

Рис. 1. Зміни надходжень місцевих бюджетів за 2023 – 2024 рр., млрд грн

Джерело: побудовано за даними [1]

У 2024 р. щодо 2023 р. відбулись зміни у надходженнях місцевих бюджетів, а саме: усі надходження, окрім ПДФО, продемонстрували зростання. Найбільше зростання проти попереднього року спостерігалось у надходженнях від акцизів (на 24,3 %) та єдиного податку (на 23,9 %). ПДФО зменшилось на 11,0 %. Податкові надходження до місцевих бюджетів за рік зросли на 11,0 %.

Аналіз фіскальної спроможності громад демонструє як спільні риси (залежність від ПДФО та трансфертів), так і глибокі відмінності між типами громад (рис. 2). Міста мають розвиненішу податкову базу і більше можливостей для саморозвитку, тоді як малі громади потребують додаткових фіскальних стимулів та механізмів вирівнювання.

Рис. 2. Структура доходів по типах бюджетів за 2024 рік, млрд грн

Джерело: побудовано за даними [1]

Бачимо, що наявна модель фіскального регулювання орієнтована переважно на централізовані трансферти та обмежене коло джерел доходів (зокрема надходження від ПДФО), потребує модернізації з урахуванням реального податкового потенціалу територій. Завдяки новим технологіям підвищується точність обліку, аналізу та прогнозування бюджетних потоків, що дозволяє оперативніше реагувати на виклики та потреби громад.

Відповідно, фіскальні стимули відіграють важливу роль як каталізатор саморозвитку, дозволяючи громадам реалізовувати програми цифрової трансформації, розширювати податкову базу та посилювати економічну стійкість.

У цьому контексті цифровізація відкриває нові можливості для підвищення прозорості, ефективності та адресності фіскального регулювання та стимулювання. Проте ступінь готовності громад до впровадження цифрових інструментів управління фінансами істотно відрізняється, що зумовлює потребу в адаптації та підтримці тих територій, які мають обмежені ресурси для впровадження інновацій.

Сучасна фіскальна політика дедалі більше спрямовується на створення ефективного інституційного середовища, яке б сприяло сталому функціонуванню та розвитку економічних суб'єктів, зокрема на рівні територій.

Одним із пріоритетних і довгострокових напрямів у структурі фіскального стимулювання, що демонструє високу результативність у країнах з розвиненими системами публічних фінансів, є підтримка інвестиційно-інноваційної активності через адресні податкові інструменти. Зокрема йдеться про створення сприятливих умов для залучення капіталу у стратегічні галузі та регіони через встановлення знижених податкових ставок, впровадження спеціальних податкових режимів для стартапів, IT-компаній, підприємств «зеленої» економіки, а також стимулювання оновлення основних засобів через політику прискореної амортизації [3, С. 117].

Все це особливо актуалізується в умовах цифровізації публічного управління, коли підвищується можливість оперативного аналізу та моніторингу ефективності використання фіскальних ресурсів. Завдяки цифровим платформам, електронному адмініструванню податків та відкритості бюджетних даних стає можливим більш точне спрямування стимулів у ті сфери, які забезпечують сталий розвиток територій. Застосування таких фіскальних інструментів не лише сприяє локалізації інвестиційних потоків, а й формує нову якість економічного зростання на місцях з орієнтацією на інноваційність, екологічність та соціальну відповідальність бізнесу. Окрім цього, цифровізація дозволяє зібрати, обробити і проаналізувати великі обсяги даних, що стосуються територій, їх ресурсів та потенціальних можливостей, інфраструктури та соціально-економічних показників, що сприяє більш ефективному плануванню та управлінню територій.

Своєю чергою, функціонально спрямовані фіскальні стимули – податкові пільги, трансферти, спеціальні режими оподаткування виступають каталізаторами інноваційної активності, інвестиційної привабливості та сталого зростання на місцевому рівні. В умовах цифрової трансформації

територій ці інструменти не лише сприяють вирівнюванню соціально-економічного розвитку, а й закладають фундамент для формування самодостатніх, конкурентоспроможних та адаптивних регіонів.

Цифровізація сприяє розвитку нових форм економічної діяльності, таких як електронна комерція, онлайн-сервіси та платформи для обміну знаннями. Це відкриває нові можливості для підприємців, дозволяючи їм виходити на нові ринки та залучати інвестиції. Таким чином, території, які активно впроваджують цифрові технології, мають більше шансів на економічний розвиток і зростання добробуту населення.

Також цифровізація відіграє велику роль у покращенні якості життя населення територій. Сервіси електронного урядування, онлайн-освіта, медицина та інші цифрові рішення роблять доступ до послуг більш зручним та швидким. Це, своєю чергою, підвищує рівень задоволеності населення і залучає нових мешканців та інвесторів до територій.

Висновки. Доведено, що цифровізація забезпечує нову якість публічного управління фінансами, зокрема за рахунок впровадження електронного бюджету, відкритих даних, автоматизованих систем планування та контролю, що сприяє підвищенню довіри громадян до влади, зменшенню корупційних ризиків та ефективнішому використанню ресурсів. Цифрові технології підсилюють дієвість фіскальних інструментів, забезпечуючи їх цільовий, адресний та результативний характер.

Подальшого наукового пошуку вимагають питання, які пов'язані із розробленням та впровадженням дієвого інструментарію активізації інноваційної активності територій для забезпечення саморозвитку, підвищення конкурентоспроможності та рівня життя населення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2024 рік. Портал «Децентралізація». URL: <https://decentralization.ua/news/19387> (дата звернення 10.07.2025).
2. Глущенко С. В., Мельник А. І. Фіскальні стимули економічного розвитку у світі в умовах пандемії COVID-19. Наукові записки НаУКМА. *Економічні науки*. 2021. Вип. 1. Том 6. С. 45 – 51.
3. Гречко А. В. Світовий досвід фіскального стимулювання інноваційної діяльності для забезпечення сталого розвитку регіонів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 24. Ч. 1. С. 116 – 119.
4. Гречко А. В., Худoley В. Ю. Фіскальні стимули та мотиви як складові забезпечення сталого розвитку регіонів. *Теоретичні та практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2018. № 18. С. 6 – 11.

5. Демчишак Н. Б., Тихонька У. Т. Вплив фіскальної децентралізації на наповнюваність місцевих бюджетів в Україні в умовах розвитку територіальних громад та цифровізації державних послуг. *Економіка та держава*. 2021. № 6. С. 52 – 57.

6. Колодій О. М. Особливості розвитку територіальних громад в сучасних воєнних умовах. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2024. № 13. URL: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2024-13-02-05> (дата звернення 01.07.2025).

7. Марценюк О. В., Гуменна О. І., Деньдобра Т. В. Перспективи зміцнення фінансової самодостатності територіальних громад в умовах децентралізації. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 51. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2505> (дата звернення 07.07.2025).

8. Місцеве самоврядування як чинник стійкості тилу : аналіт. доп. / [В. Г. Потапенко, В. О. Баранник, Н. В. Бахур та ін.]. Київ: НІСД, 2023. 54 с.

9. Осадчук С. В. Податкові надходження бюджетів територіальних громад регіону. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2024. Вип. 1 (56). С. 116 – 128.

10. Павловська А. С., Білик О. А., Пригодюк О. М. Управлінська діяльність у цифрову епоху: інтеграція соціального та фіскального менеджменту. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 72. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5757> (дата звернення 10.07.2025).

11. Софіщенко І. Я. Фінансові та фіскальні інструменти політики сприяння іноземним інвестиціям за умов відновлення української економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 54. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2798> (дата звернення 02.07.2025).

12. Ткачик Ф. П., Сішук М. П. Теоретико-інституційні аспекти фіскальної децентралізації та її вплив на розвиток територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 61. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3815> (дата звернення 10.07.2025).

13. Тульчинська С. О., Дергалюк М. О. Розвиток регіональних економічних систем в умовах цифрової трансформації: монографія. Київ: Вид-во «7БЦ», 2025. 153 с.

14. Тульчинська С. О. Інтелектуально-інноваційна модернізація економіки України: теоретико-методологічні аспекти: монографія. Київ: НТУУ «КПІ», 2009. 488 с.

15. Тульчинський Р. В., Тульчинська С. О., Стасюк О. В. Сучасні тенденції регіонального менеджменту сільського розвитку в умовах цифрової трансформації. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2025. №1 (41). С. 201 – 210.

REFERENCES

1. Portal «Detsentralizatsiia» (2024), «Analysis of the implementation of local budgets for 2024», available at: <https://decentralization.ua/news/19387> (Accessed 10 July 2025).

2. Hlushchenko, S.V. and Melnyk, A.I. (2021), «Fiscal incentives for economic development in the world in the context of the COVID-19 pandemic», *Naukovi zapysky NaUKMA. Ekonomichni nauky*, Vol. 1, No 6, Pp. 45 – 51.

3. Hrechko, A.V. (2019), «World experience in fiscal stimulation of innovative activity to ensure sustainable development of regions» *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove gospodarstvo*, Vol. 24, No 1, Pp. 116 – 119.

4. Hrechko, A.V. and Khudolei, V.Yu. (2018), «Fiscal incentives and motives as components of ensuring sustainable development of regions», *Teoretychni ta praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti*, Vol. 18, No 6, Pp. 6 – 11.

5. Demchyshak, N.B. and Tykhonka, U.T. (2021), «The impact of fiscal decentralization on the level of local budgets in Ukraine in the context of the development of territorial communities and the digitalization of public services», *Ekonomika ta derzhava*, Vol. 6, Pp. 52 – 57.

6. Kolodii, O.M. (2024), «Features of the development of territorial communities in modern military conditions», *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia*, Vol. 13, available at: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2024-13-02-05> (Accessed 01 July 2025).

7. Martseniuk, O.V., Humenna, O.I. and Dendobra, T.V. (2023), «Prospects for strengthening the financial self-sufficiency of territorial communities in the context of decentralization», *Ekonomika ta suspilstvo*, Vol. 51, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2505> (Accessed 07 July 2025).

8. Potapenko, V.H. Barannyk, V.O. and Bakhur, N.V. (2023), *Mistseve samovriaduvannia yak chynnyk stiikosti tylu: analit. dop. [Local self-government as a factor of rear stability: analytical supplement]*, NISD, Kyiv, Ukraine.

9. Osadchuk, S.V. (2024), «Tax revenues of the budgets of territorial communities of the region», *Rynkova ekonomika: suchasna teoriia i praktyka upravlinnia*, Vol. 1, No 56, Pp. 116 – 128.

10. Pavlovska, A.S., Bilyk, O.A. and Pryhodiuk, O.M. (2025), «Management activity in the digital age: integration of social and fiscal management», *Ekonomika ta suspilstvo*, Vol. 72, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5757> (Accessed 10 July 2025).

11. Sofishchenko, I.Ya. (2023), «Financial and fiscal instruments of the policy of promoting foreign investments under the conditions of the recovery of the Ukrainian economy», *Ekonomika ta suspilstvo*, Vol. 54, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2798> (Accessed 02 July 2025).

12. Tkachyk, F.P. and Sishchuk, M.P. (2024), «Theoretical and institutional aspects of fiscal decentralization and its impact on the development of territorial communities»,

Ekonomika ta suspilstvo, Vol. 61, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3815> (Accessed 10 July 2025).

13. Tulchynska, S.O. and Derhaliuk, M.O. (2025), *Rozvytok rehionalnykh ekonomichnykh system v umovakh tsyfrovoy transformatsii* [Development of regional economic systems in the context of digital transformation], Vy-vo «7BTs», Kyiv, Ukraine.

14. Tulchynska, S.O. (2009), *Intelektualno-innovatsiina modernizatsiia ekonomiky Ukrainy: teoretyko-metodolohichni aspekty* [Intellectual and innovative modernization of the economy of Ukraine: theoretical and methodological aspects], NTUU «KPI», Kyiv, Ukraine.

15. Tulchynskiyi, R.V., Tulchynska, S.O. and Stasiuk, O.V. (2025), «Modern trends in regional management of rural development in the context of digital transformation», *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, Vol. 1, No 41, Pp. 201 – 210.